

I PLOKK

1993. asutati Eestis Rahvusvaheline Rahvuskultuuride Ühenduste Liit, kuhu kuulub poolsada organisatsiooni, esindades rahvusi venelastest burjaatideni. Kaera tänaval korraldatakse harrastusringide proove, spordiklubide treeninguid, üritusi, näitusi, kontserte, seal töötab seitse pühapäevakool. Liidu tegevust on pikalt juhtinud Tallinna abilinnapea Mihhail Kõlvarti ema Liidia. Mis nime organisatsioon kannab? Sama nimega on Eestis loojumatu tähtkuju, mida vanad eestlased tundsid nimetustega Kaarikud, Vanad Reinad või Kuningaküber.
- Albert Kivika romaan «Nimed marmortahvilil» hakkas järjejutuna ilmuma 1935. aastal küsitava päevalehe esimesest numbrist. Ajaleht oli Isamaaliidu mitteametlik häälekandja, Kaja järglane ning just selle toimetuse ülevõtmise järel loodi Rahva Hääli. Mis ajaleht?
- Termini "dinosaur" pakkus 1841. aastal välja Richard Owen. Esimene hiidsisalik sai nime aga juba 1822. aastal, see oli megalosaurus. Kolm aastat hiljem kirjeldati järgmist liiki. Nii kahel kui neljal jalal käinud taimtoiduline saurus võis kasvada kuni kümne meetri pikkuseks ja kaaluda mitu tonni. Neil oli kitsas kolju ja hammasteta nokk. Suurim sauruseid pärineb 1878. aastast, mil Bernissart'i söekaevanduses leiti vähemalt 38 isendi hästi säilinud skeletid. Suurt osa neist saab imetleda eriväljapanekul Brüsseli loodusloomuuseumis. Mis saurus?

- Üks Ukrainas ja Leedus elav väike turgi rahvas on nime saanud selle järgi, et kuulusid küsitava judaismi vähemusvoolu hulka. Voolu pooldajate kohaselt on kõik Jumalalt saadu kirjas kirjas Tooras ega tunnista rabide suulisi tõlgendusi. Vool kujunes välja 7.-9. sajandil tänase Iraagi territooriumil, kuldajastu saabus paar sajandit hiljem, mi umbes 40% juutidest võis olla voolu pooldajad. Praegu on neid üle ilma umbes 50 000. Mis vool või rahvus?
-
 See Ukraina linn rajati 1032. aastal ning, nagu Tartu, oli samuti tuntud Jurjevina. On Kiievi oblasti suurim linn ning tänaseks rahvaarvult pea kolm korda Tartust suurem. Nimetage see David Bronsteini sünnilinn, mille lippu näete!
- Selle spordialaliidu alguseks võib pidada Prantsuse, Tšehhoslovakkia ja Poola esindajate kohtumist Prahas Grafi kohvikus. 1947 peeti Pariisi asutamiskongress ning presidendiks valiti Paul Libaud, kes pidas seda ametit 1982. aastani. Järgnesid mehhiklane Rubén Acosta, hiinlane Wei Jizhong ja praegugi ametis olev brasiillane Ary Graça. Mis alaliit?

II PLOKK

7. Milline Tallinnas asuv kool on nime saanud 1880-1968 elanud ameeriklase järgi? Kooli aluseks on 1989. aastal asutatud lasteaiarühmad. Viis aasta hiljem alustati iseseisva haridusasutusena lasteaed-põhikoolina, keskkoolina alustati 1997. aasta sügisel. Praegust nime kannab aastast 2005. Vastusena sobib ka ameeriklase nimi.

8. Soome vaadatuim mängufilm on 50ndatel valminud «Tundmatu sõdur». Milline film troonis sama edetabelit aga enne «Tundmatut sõdurit»? Tolle 1941. aasta filmi stsenariumi kirjutas Mika Waltari, peaosi mängisid Tauno Palo ja Ansa Ikonen ning selle tunnuslaulu suudab mängida vist küll iga eesti kõrtsimuusik.

9. Vanad eestlased neid ei söönud. Küll on sama nime kandev tänavatoit populaarne Brasiilias. Tegu on õhukese taigna ja rikkaliku täidisega õlis praetud pirukaga, mis meenutab India *samosa*'t või Hiina *wonton*'e. Mis nime kannab see pirukas? Hiljuti avati Tallinnas sama nime kandev söögikoht, kus neidsamu pirukaid pakutakse.

10. 🎵 Millise teose avamängu kuulete? Selle väiksem tunnus on ehk seletav asjaoluga, et mängituimasse süiti see ei kuulu. Kuuldav esitus pärineb 2005. aastal ilmunud plaadilt, mille BBC Music Magazine tunnistas aasta parimaks CDks orkestrimuusika kategoorias. Mängib ERSO, juhatab Paavo Järvi, kaasa teevad ka Ellerhein ja RAM.

11. Kahe sõja vahel püüti algatada soome-ugri spordivõistluste sarja, kus osalesid Eesti, Soome ja Ungari. 1934 võisteldi näiteks jalgpallis, kahel korral ka maadluses. Mis nime see turniir kandis?

Mesoameerikas välja arenenud kirjakeelte seast jäi see kõige logograafilisemaks, see tähendab, et pildid vastasid sõnadele, mitte tähtedele ega silpidele. Arvatavasti kujunes see kiri välja sapoteegi kirjast ning pani muu hulgas aluse ka asteegi kirjale. Hirvenahkadel olevates käsikirjadest on säilinud vaid üksikud, millest tuntuimad kuuluvad Briti muuseumis säilitatavasse Zouche-Nuttalli koodeksisse. Millise rahva kiri? Nende pealinn oli Tilantongo.

III PLOKK

13. 1850. aastal avaldas Ralph Waldo Emerson essekogumiku «Inimkonna esindajad», kus kirjeldab kuue suurmehe elu ja tähendust. Seal on «Kirjanik» Goethe, «Maailmamees» Napoleon, «Poeet» Shakespeare, «Filosoof» Platon ja «Müstik» Swedenborg. Kelle nimetas Emerson «Skeptikuks»? Tema teos «Essais» pani aluse essekirjandusele ning tema sulest pärineb kuulus küsimus «Mida ma tean?».
14. Barbadosi peaminister andis hiljuti teada, et riik kaalub järgmisel aastal kuulutamist vabariigiks ja loobumist kuninganna Elizabeth IIst riigipeana. Milline oli eelmine riik, kes astus sellise sammu? See oli aastal 1992, samal aastal valiti presidendiks Cassam Uteem, kes valitses riigipeana 10 aastat.
15. See Väinamere laid on Eesti suuruselt 16. saar (ca 4 km²) ning suurim laiu nime kandev saar. Hiiumaast eraldab teda nii madal väin, et kohasti saab seda ka traktoriga läbida. Tänapäeval saarel püasustust ei ole, kuid seal karjatatakse lambaid. Ariste kohaselt võiski laid saada nime soomekeelsest sõnast «kits». Mis saar?
16. See disainer sündis 1940. aastal Kuressaares, õppis Essenis ja töötas aastail 1969-91 Münchenis Siemensi heaks. 1983. aastast juhatas ta sealset disainistuudiot, hiljem töötas Wuppertali ülikooli töötustusdisaini professorina. Tema olulisemaid töid tootedisaini vallas oli ilmselt 1970. aastatel koos kolleeg Herbert Krämeriga kujundatud klahvvalimisega telefon, mille tellis Saksa Post, 1982. aastal valmis tema kujundatud Siemensi esimene mobiiltelefon. Samuti kujutas ta juba 1983. aastal täpselt ette tänapäevaseid kommunikatsioonivahendeid. Kes?

17. 1960. aastatel rajas Itaalia koostöös NASAgaga omaenda kosmodroomi. Luigi Broglio kosmosekeskus asub avamerel, endisele naftaplatformile rajatud San Marco platformil. Aastatel 1964 kuni 1988 startis seal 27 lendu, peamiselt uurimisraketid, ent viidi orbiidile ka satelliite. Pärast seda on keskus tegutsenud peamiselt satelliitide jälgimiskeskusena. Mis riigi vetes asub Itaalia kosmosekeskus?
18. 2007. aastal kanti nende koostöö Guinnessi rekordite raamatusse: ükski teine isik ei ole ühe firma reklaamides rohkem esinenud. Esimene teleklipp vändati aastal 1991, viimane mullu. Kokku sai neid reklaamklippe, kus kõlab reklaamlause «... teeb lapsed rõõmsaks, isad-emad lõbusaks», 260. Nimetage see tuntud meelelahutaja ja firma, mida ta reklaamis!

IV PLOKK

19. Kellele kuulunud laev andis nime mõtteeksperimentidele, mille üle murdsid pead juba antiikfilosoofid? Esimesena pani selle kirja Plutachos, küsides, kas laev, mille kõik kereplangud on vahetatud, on ikka enam sama laev.
20. 🎵 Selle Kanada räppari, sünninimega Aubrey Graham (sündinud 1986) esimene album «Thank Me Later» jõudis Billboardi edetabeli tippu. Teise albumi «Take Care» kuuldavast palast «The Motto» pärineb lühend üle ilma populaarseks saanud lühend YOLO. Kes?
21. Toornafta üks tuntuim hinnaindikaator on sellelt Shetlandi saarte lähedaselt naftaväljalt pärit nafta, mille järgi hinnastatakse suur osa maailma toornaftast. Mustlagle järgi nime saanud leiukoht avastati 1971 ning oli üks suuremaid Euroopas. Tootmine algas 1976, tippajal 1982 pumbati seal 540 000 barrelit päevas. Nüüdseks on väli peaaegu ammendatud. Mis nime väli kannab?

22.

Peeter I esimene lasi selle Peterburi saare rajada mereväe tarbeks, kelle kätes – ja seega avalikkuse eest suletuna – oli see kuni viimase ajani. Kuigi 20. sajandi jooksul on see saanud nii purustusi kui niisama lagunened, asub seal veel palju muinsuskaitse all olevaid sõjaväerajatisi. Just seal asus raadiojaam, mille kaudu saatis Lenin laiali teate revolutsiooni algusest. Viimasel kümnel aastal on korduvalt tehtud plaane rajada saarele teatriite, galeriide, hotellide ja restoranidega kultuurikeskus. Mis saar? Saarega põhimõtteliselt sama nime kannab tuntud traktorimark.

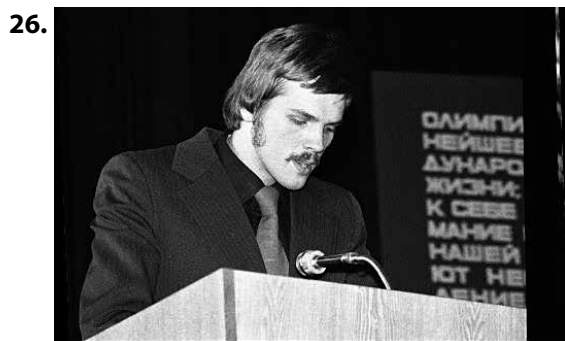
23. Eesti pärismaiste puude nimekirjas on 51 liiki. Üks liigirohkemaid on selles perekond *Crataegus*, mille liikide seas on: harilik, eesti, saaremaa, viidumäe, daugava, kuramaa, Kupfferi ja Lindmani. Mis puu?

24. See Belgia preester (1894-1966) oli Leuveni katoliku ülikooli füüsikaproffessor. Ta oli üks esimesi, kes pakkus välja paisuva universumi teooria ja arvutas välja seaduse ning konstandi, mis nüüd kannavad Hubble'i nime. Tema pakkus välja ka idee universumi algushetkel plahvatavast «kosmilises munast», pannes sellega aluse Suure Paugu teooriale. Viimane ESA kosmosealus ATV ristiti just tema järgi. Kes?

V PLOKK

25. 1336. aasta veebruaris asusid Saksa ordu rüütlid piirama seda Leedu kindlust. Kui kaitset juhtiv hertsog Margiris taipas, et neil ei ole lootust, otsustati kindlus koos kogu kraamiga põlema panna ning endalt elu võtta. Kroonikate järgi läks üheskoos surma üle 4000 inimese. Kindluse kangelaslikust kaitsmisest on Vytautas Klova kirjutanud ooperi. Milline kindlus, mille täpset asupaika tänapäeval ei teatagi?

Keda näete kõnepuldis? Eluaastad 1957-2001, 1977 aasta juunioride maailmameister, üritas kanda kinnitada Leningradi Avtomobilistis, kuid püsis seal vaid ühe hooaja. Suri Pärnumaal talupidajana.

27. Maailma suurim katusealune lõbustuspark asub Abu Dhabis ja avati küllastajatele 2010. aastal. Muu hulgas saab seal sõita maailma kiireimail Ameerika mäel. Hoone katusel on 3000 m² suurusena ühe ettevõtte logo. See on 1929. aastal asutatud ettevõtte, kelle nime lõbustuspark kannab. Mis ettevõtte?

28. Tema vend sai tuntuks Rupert Gilesi osas sarjas «Vampiiritaüja Buffy». Tal endal oli näitlejana väiksem edu kui lauljana. Eelkõige rajaneb tema tuntus osalemisel muusikalide «Jesus Christ Superstar» ja «Chess» kontseptalbumitel, tema laulduna kerkisid edetabelitesse palad «Superstar» ja «One Night in Bangkok». Küsitava isiku nime saab kokku panna, kui kombineerida ühe tennise olümpiavõitja nimi tema kasutatud reketimargiga. Kes?

29. Üks vendadest oli esimene Finlandia auhinna võitja, teise venna tuntuim teos pääses UNESCO esinduslike teoste nimekirja, kolmas vend sündis Põhja-Jäämerel laeva peal ja on Soome esindaja europarlamendis, noorim vend on samuti kirjanik, tuntud Rovaniemi-sarja poolest. Mis on nende ühine perekonnanimi?

30. 1786. aastal Tallinnas sündinud Ivan Müller pääses enne 20-aastaseks saamist Peterburi öukonna-muusikuks. Juba tol ajal alustas ta oma muusikainstrumenti täiustamist uut tüüpi klappidega. Ta kolis Saksamaale ning hiljem Pariisi, kus täiustas instrumenti veelgi ja alustas selle tootmist. Tema versioon sai 19. sajandil selle instrumendi põhiliseks tüübiks. Mis instrumendi ajaloos mängis Müller nii olulist rolli?

VI PLOKK

31. See Austraalias laialt levinud lind (*Taeniopygia guttata*) on armastatud puurilind ning ka geneetikute ja zooloogide sage uurimislune. Nii oli ta kana järel teine lind, kelle genoom järjendati, tema ajuskaneeringute põhjal uuritakse linnulaulu olemust jne. Mis lind?

32.

Jalta lähedal Mishoris asub ranna lähedal vees kuju, mida tuntakse Mishori merineitsi nime all. See pajatab legendi Arzy nimelisest tüdrukust, keda hoiti Türgis vangis, sai seal lapse ja tundis sellist koduigatsust, et hüppas Bosporusse ja ujus last käes hoides Mishorini. Teekond oli nii pikk, et selle jooksul muutusid tema jalad sabaks ja nahk kattus soomustega. Kes on selle populaarse kuju autor?

33. Praegu elus olevate endiste monarhide nimistust leiame ühest riigist koguni kaks riigipead. Üks kukutati oma poja poolt aastal 1995, teine andis 2013. aastal ise trooni pojale üle. Mis riiki nad valitsesid?

34. Selle Saaremaa mehe elutee on linnulennult – sünnikodust hauaplatsini – 515 meetrit pikk, aga vahele mahuvad Tartu ja Tallinn, Uppsala ja Massachussetts. Tema elutöö on saadaval mõötudes 194 x 267 x 80 mm ja on kujutatud ka tema hauakivil. Kes?

35.

«Maskiballi» valmimine oli Verdi karjääri üks kurnavaid kogemusi. Teema tõttu sundisid tsensurid libretot korduvalt ringi tegema, lõpuks saadi heakskiit, kui mõrvatuks ei olnud enam kuningas, vaid kuberner. Mis linna paigutati lõpuks operi tegevus? Küsitava linna tuntuim turismiobjekt on nähtav turuhoone ja linn kandideerib 2024. aasta olümpialinnaks.

36. Iseisvatest riikidest ei kuulu FIFAse üheksa riiki. Neist kaheksal on või on olnud rahvuskoondis ja nad on pidanud rahvusvahelisi kohtumisi. Vaid üks riik on jäänud jalgpallist täielikult puutumata. Mis riik? Riigi nimi pärineb Adam Johann von Krusensternilt, selle parlament kannab nime Nitijela ning riigi territooriumil on maailma suurim haide kaitseala.

VII PLOKK

37. Eelmise sajandi lõpuaastatel hakkas langema ühe toote müük ning seda seletati nn Jeremy Clarksoni efektiga. See tähendab, et kuna kasutajate seas oli aina enam keskealisi mehi, ei näinud see noorte jaoks enam kuigi popina. Siiski mitte kauaks, mõne aasta möödudes hakkasid müüginumbrid taas tõusma. Mille müüki ähvardas Jeremy Clarksoni efekt?
38. 1990. aastatel sai see lavavorm uue hingamise ning on asunud populaarsust koguma mitmel pool maailmas. On öeldud, et see «segab meelevaldselt elemente balletist, seltskonna- ja kõhutantsust, teatrist, pantomiimist, striptiisist, varieteedest ja kabareest». Helsingis korraldatakse aastast 2008 festivali, eestvedajateks Bettie Blackheart ja Frank Doggenstein. Eestis vedas asja käima Lady Daisy ehk Daisy Normak, esinejate seas on näiteks Foxy Suzy ja Affinity Starr. Rahvusvaheliselt tuntuim on Dita von Teese. Mis lavavorm?
39. Milline nimi ühendab iärneveid?

- Briti autotootja, kelle tuntumaid mudelid on luksusportauto Interceptor, mida toodeti 1966-76. Seejärel läks firma pankrotti, kuid järgmisel aastal peaks kaubamärk taas kasutusele tulema ning valmivad mudelid GT ja Interceptor.
- Taani leiutaja, kes valmistas 1915. aastal esimese kõlari. Tema nime kandev firma oli eelmise sajandi keskpaigas üks hinnatumaid kõlaritootjaid, praegu kasutab seda kaubamärki kõlarite tootmiseks SICA Altoparlanti.
- üks Eesti jalgpallikoondise peatreenerest.

40. 🎵🎵🎵 Kuulete Eesti filmimuusikat aastast 1986. Nimetage helilooja ja film!

41. Milline eestlaetav pikk sileraudne tulirelv sai nime jahindusest, kus nii nimetati isast raudkulli?

42. Lapsepõlves kandis ta vahepeal nime Eijiro Aoyama, kuna tema ema oli jaapanlanna. Isa oli aga Austria-Ungari krahv ja diplomaat. Mehe tuntus rajaneb eelkõige 1922 asutatud ühingul, milles ta nägi ainsat võimalust seista vastu vältimatule Venemaa hegemooniale. 1923 avaldas ta ka ühingu manifesti, 1926 korraldas esimese kongressi, kus osales 2000 delegaati. Väidetavalt põhineb filmi «Casablanca» Victor Laszlo tegelaskuju just temal. Kes on see mees, esimese Karl Suure auhinna laureaat (1950)?

VIII PLOKK

43. Vanaisa Jan (1894-1976) on seniajani noorim Hollandi koondises mänginud jalgpallur. Poeg Butch (1922-2007) oli karmi egora korvpallitreener, karjääri kulminatsiooniks NCAA meistritiitel Princetoniga ja kaks NBA finaali Lakersiga (kus meeskonnas Jerry West, Elgin Baylor, Wilt Chamberlain), tunnustuseks kutsumine üksnes nimetähtede järgi. Pojapoeg Jan (1951) mängis korvpalli nii NBAs kui ABAs ja tuli Bologna Virtusega ka Itaalia meistriks, karjääri säravaimaks saavutuseks jäi oma NCAA konverentsi võitmine Vanderbilti ülikooliga ja konverentsi aasta mängijaks valimine 1974. Nende ühine perekonnanimi?

44. Millise raamatusarja esmatrükkide kaantel võis leida nähtava kujundi?

45. Tänapäeva ühe tunnustatuma Vene ulmekirjaniku Sergei Lukjanenko läbilöögiideeks oli varastel 1990ndatel levitatud kuulujutud ühel saarel esinevatest paranähtustest. Väites tuginevat kohalikele allikatele, kirjutas ta ajakirja Tehnika Molodjoži lugusid aja kulgemise moonutustest sel saarel, UFOde külüstustest jms. Tõsiselt kirjeldasid seda saart esimestena geograafid Makšejev ja Akišev, loodust joonistas Tarass Ševtšenko. Saar on aga tolleaegsest 133 km²st kasvanud kordi suuremaks ja polegi enam päris saar. Saarenimeline looduskaitseala on 300 km² suur, asutati 1939 ja töötab tänaseni. Mis saar? Veekogu eest 1 punkt.

46. Idufirmade seas on n-ö unelmate piiriks ühe miljardi dollari väärtuseni jõudmine tänu uute investorite kaasamisele. Selles eksklusiivses klubi on alla saja ettevõtte ning Eesti firmadest on sinna pääsemisele õige lähedal Transferwise. Mille või kelle järgi on see klubi nime saanud?

47. Eesti suurim rõivaste jaemüügifirma on LPP Retail (Lubianiec Piechocki i Partnerzy, peakorteriga Gdanskis). Oma esimese kiirmoekaupluse Eestis avas firma aastal 2002. Mis kaubamärki see kannab? Teised sama firma kaubamärgid on Cropp, Mohito, Sinsay ja House.

48. Steven Lisberger lavastas 1982. aastal Disney studios filmi, milles programmeerijat kehastav Jeff Bridges satub arvuti sisse ja peab välja pääsemiseks suhtlema tarkvaraprogrammidega. Film sai aastal 2010 menuka heliribaga järje ning kolmas osa on tegemisel. Esimene videomäng ilmus samal aastal esimese filmiga, teenides tollest rohkemgi. Järgnenud on veel mitu mängu. Komplekti kuuluvad veel teemapargi atraktsioon, raamatud, koomiksid, telesari. Milline BASIC programmeerimiskeele ühe käskluse järgi nime saanud frantsiis?

IX PLOKK

49. Rootsi suuruselt teine õlletootja sai alguse, kui taanlane Mads Pedersen kolis 1735. aastal kodukülalt Kopenhaagenisse ja hakkas seal viina põletama. Üks tema järeltulijatest siirdus Rootsi ning hakkas seal õllemeistriks, kandes nüüd vaarisa koduküla nime. Nende pere omandas 1923. aastal Grängesbergi pruulikoja, sajandi keskpaigas laieneti tunduvalt, toodi turule omanimeline õllemark ning 1983 muudeti ka firma nimi perekonna nime järgi. Pere järeltulijad juhivad ettevõtet tänini. Mis õlletootja, kelle kuulub Rootsis ka Heinekeni valmistamise õigus?

50. See kuulus lugu kõlas esmakordselt 1995. aasta Sanremo festivalil ning purustas samal aastal singlimüügi rekordeid näiteks Prantsusmaal ja Belgias. Aasta hiljem salvestati sama lugu inglisekeelse duetina, mis oli veel edukam. Seda müüdi 12 miljonit, millega kuulub 20 maailma enim müünud singli hulka. Milline laul, helilooja Francesco Sartori ja sõnade autor Lucio Quarantotto? Tuntuima esitaja poolt on see kõlanud ka Tallinnas.

51. Joyce Lankester Brisley kirjutas 1920. aastatel rea jutte ühest väikesest tüdrukust. Eesti keelde jõudsid lood juba 1936. aastal. 2009. aastal sai raamatutüdraku nime Eesti asutus, mis tegutseb ühes 1937. aastal valminud hoones. Mis nime kannab tüdruk /asutus?

52. Parima võõrkeelse filmi Oscari noppinud «Idas» oli tegelaskuju Wanda Gruz, Ida tädi, kelle prototüübiks võib pidada Helena Wolińska-Brusi, oma valdkonna üht kurikuulsamat tegelast. Nad mõlemad olid pidanud sama ametit. Wolińska-Brus jäi ametist ilma 1956 ning lahkus 1968 Suurbritanniasse, kus temast sai Oxfordi ülikooli majandusprofessor. Sotsialismiajastu lõppedes püüdis Poola mitu korda Wolińska-Brusi välja nõutada, kuid tagajärjetult. Ta suri 2008. aastal. Mis ametit ta stalinistlikus Poolas pidas?

53. Ka Eestis on võimalik sääsehammustusest saada nakkushaigus. Küll mitte malaaria, ent Põhja-Euroopas leviv alfaviiruste sekka kuuluv, chikungunya sugulasviirus, mille nähud on palavik, pea- ja lihasevalu, lööve kerel ja jäsemetel ning iseloomulik liigesvalu, mis võib muutuda krooniliseks liigesepõletikuks. Viiruse loodusperemeesteks on linnud ja inimestele võivad seda üle kanda lindude verd imenud sääsed. Näiteks Soomes esineb selle haiguse puhanguid iga seitsme aasta tagant. Mis haigus? (igas riigis oma nimi)

54. Leidke ühine nimi:

- aastail 1986-89 tegutsenud Joel Steinfeldti ansambel
- Jacques Audiard'i vanglafilmi, mis võitis 2009. aastal Cannes'i festivali Grand Prix
- 1923. aastal ilmunud luulekogu, mida on maailmas müüdud üle 100 miljoni eksemplari (eesti keelde tõlkinud Doris Kareva).

X PLOKK

55. Herman Watzinger (1910-1986), Torstein Raaby (1918-1964), Knut Haugland (1917-2009), Bengt Danielsson (1921-1997), Erik Hesselberg (1914-1972). Üks nimi on puudu – kes?

56. Stalinismi ajal, kui võideldi kõige läänepärasega, loodi ühes valdkonnas seniste alade kõrvale nn nõukogude kategooria. Sinna kuulusid leedu päritolu rylio, Läti varu-varu, sudaruška, vene lüüriline ja veel üks, 19. sajandi Böömimaalt pärinev ja neist kõige tuntum. Nimetage see viies!

57.

Milline mäesuusataja, maailmameister ja olümpiahõbe, lõpetas oma karjääri sedasi?

58. Järgmisel nädalal avatakse Veneetsia kunstibiennaal. Eesti paviljon tutvustab seekord projekti „NSFW. Esimehe lugu“, mis tugineb ühe eduka kolhoosiesimehe elulool. Mees arreteriti 1964.

aastal kahtlustatuna homoseksuaalses tegevuses ja heideti seejärel Eestimaa Kommunistlikust Parteist välja. Samal temaatikal oli kunstniku projekt, mis tõi talle 2013. aastal Köler Prize'i. Kes on see graafikuharidusega Eesti kunstnik (sündinud 1982), kelle üks peamine uurimissuund on Eesti geide ajalugu?

59. Saali tavaõigus on seaduste kogu, mis loodi frankide valitsemiseks Chlodowech I valitsemisajal 6. sajandil. Üks sealne põhimõte, mille kohta ongi tihti üldnimena kasutatud Saali õiguse nimetust, kehtis mitmes riikides kuni üsna hiljutise ajani. Näiteks Luksemburg loobus sellest 2011 ning Liechtenstein järgib seda tänaseni. Mis põhimõte?

60.

Matt Murdock jäi pimedaks möödasõitvast autost pudenenud radioaktiivse aine tõttu. Nägemise kadumise tõttu arenesid tema teised meeled üliinimlikeks, lisaks omandas ta radartaju. Tumepunases kostüümis võitleb ta New Yorgi gangsteritega, tema tuntumate vastaste seas on Bullseye ja Kingpin. Kes on Marveli superkangelane, kes ilmus koomiksis esmakordselt 1964. aastal ja kellest valmis 2003 ka film Ben Affleckiga peaosas?

XI PLOKK

61. Sellest näitlejast räägitakse viimasel ajal aina sagedamini kui järgmisest James Bondist. Kuulsuse harjale tõstis ta Russell "Stringer" Belli osatäitmine telesarjas „The Wire“. Auhindu on toonud detektiivi kehastamine BBC telesarjas „Luther“. Filmidest väärivad mainimist nimiosa filmis „Mandela: Long Walk to Freedom“ ja rollid filmides „Thor“, „Prometheus“ ja „Pacific Rim“. Lisaks kõrged kohad seksikate edetabelites. Kes?

62. Hasartmängud on Jaapanis keelatud, nagu oleme sagedasti kuulnud seoses sumotoride skandaalidega. Lubatud on siiski loteriid ja kihla vedamine neljale spordialale. Neist üks on Auto Race (mootorratta ringrajasõit), teine *keirin* (jalgrattasõit). Millised on ülejäänud kaks, jaapanikeelsete nimedega *keiba* ja *kyotei*?

63. Selle Vene kirjaniku ainsa romaani tegevus leiab aset totalitaarses tulevikuühiskonnas nimega Ühtne Riik, mille juht Heategija pakub alamatele turvatunnet ja heaolu, kuid mitte vabadust. Kõigil riigi elanikel on nime asemel number, peategelasest matemaatiku ja inseneri number on D-503. Glavliti poolt keelatud ning 1924 New Yorgis inglisekeelsena ilmunud romaan mõjutas nii Orwelli kui Huxleyt nende tuntud düstoopiate loomisel. Kirjanik ja teos?

64. Omas valdkonnas maailmas kolme suurima tegija hulka kuuluv ettevõtte loodi Ameerikas 1946. aastal ja pärast mitmeid liitumisi-ülevõtmisi hakkas kandama nime Taylor Nelson Sofres. 2001. aastal omandati Eesti selle valdkonna juhtiv ettevõtte, mis oli loodud 1990. aastal ja mille praegune juhataja on Karin Niinas. Tänapäevaks on mõlemad Kantar Groupi osad. Kuisin Eesti ettevõtte nime.

65. Lennufirma TAP loeb oma alguseks aastat 1945 ja liikumapanevaks jõuks vajadust tekitada ühendus kolme linna vahel. Nii ruttu seda ühendust siiski loodud ei saadud ja nii startis „Linha Aerea Imperial“ esimest korda 31. detsembril 1946. Millist kolme linna see liin ühendas?

66. Nähtavad pildid kannava pealkirju „Grande armee ... ületamas“ ja „Cardelli ja Napoleoni põgenemine üle ...“. Millise jõe nimi sobib lünkadesse?

XII PLOKK

67. Jaapanis kannavad need nime *marimo* ning põlisasukad ainud peavad nende auks Hokkaidos isegi festivali. Nende kolooniaid teatakse maailmas vaid neljas piirkonnas: Šotimaal, Islandil Myvatnis, Jaapani Akanis ja Eestis (nt Viljandis). Millise kaitsealuse liigiga, õigemini selle kasvuvormiga, on tegu? 2 punkti saab ka olemuse täpse kirjelduse eest.

68. Ta oli Jacques Demy abikaasa ja üks viiest inimesest, kes osales Jim Morrisoni matustel. Kes on see Prantsuse kinolegend, kes tõsis uue laine etteotsa filmiga „Cleo 5-st 7-ni“, „Vaba nagu lind“ (ka „Vagabund“) võitis 1985 Cannes'i peapremia. Kaks korda on ta saanud ka Pärnu antropoloogiafilmide festivali auhinnateki.

69. Isa oli omal ajal nii tuntud ja tunnustatud poliitik, et tema nime kannab pealinna lennujaam. Poeg oli kolmekordne peaminister. Kolmas mees, nende nimekaim, aga mitte sugulane, sai tuntuks rahandusministrina ning oli seejärel kuni tänavuse aastani välisminister. Mis on nende ühine perekonnanimi?

70. 🎵🎵🎵 Tänavu saab 70-aastaseks Eesti jazztrompetist, kes salvestas 1970. aastatel mitmeid plaate, juhatas Viru varietee ansambli ja kirjutas sellele muusikaprogrammi. 1980ndate lõpus aga loobus muusika tegemisest. Viimastel aastatel on noored entusiastid aga tema plaate uuesti välja kaevama ning levitama asunud. Kes?

71. Mis nime kannab see elukas, kes astus avalikkuse ette esimest korda 1952. aastal Belgia koomiksiajakirjas Spirou? Praegu tegutseb ta ka multifilmides ja videomängudes ja on andnud nime isegi ühele asteroidile.

72. «Sundiata eepos» püsis sajandeid suulise pärandina, kuni prantslased 20. sajandil selle kirja panid. See jutustab 13. sajandil elanud ja Lövikuningaks kutsutud valitseja elust. Millise 11-miljonilise rahva eeposega on tegu?

XIII PLOKK

- 73.** See Läti lavastaja on üks Euroopa hinnatuimaid teatrimehi. Ta oli 1992 üks Riia Uue teatri asutajatest ning on aastast 1997 selle kunstiline juht. Pärast seda kui tema «Revident» võitis Salzburgi festivalil noore lavastaja preemia, on ta teinud pidevalt koostööd Euroopa teatritega, muu hulgas Austria rahvusteatriga. Viimastel aastatel on ta Salzburgi festivali jaoks lavastanud mitmeid oopereid. Kes?
- 74.** Möödunud aasta avas Hiina maailma pikima raudteeliini, millel toimetab kaupu Euroopasse. Yiwu linnast alguse saav liin on enam-vähem 10 000 km pikkune ja rongidel kulub selle läbimiseks 21 päeva. Liini haldab Saksa-Vene ühisfirma Trans-Eurasia Logistics. Milline Euroopa pealinn on liini lõpp-punkt? Sama linna metrooliinide kogupikkus on 294 km, kuuludes sellega maailma kümme pikima metroo hulka.
- 75.** Euroopa Liidu kaasaegse arhitektuuri auhinna võitis viimati Taani büroo Henning Larsen nähtava kontserdimaja ja konverentsikeskusega. Millises mitte-ELi linnas see asub? 2011. aastal avatud hoone, nimega Harpa, pidi algselt olema osa märksa ambitsioonikamast arendusest, kuid majanduskriis tõmbas suurele osale kriipsu peale.

- 76.** Mis linn? Rough Guide reisijuht väidab, et selle linna keskmine aastane temperatuur ja elanike keskmine vanus on samad: *a steady* 88. Väga suur liialdus see ei olegi – tegelik mediaanvanus on ca 51 aastat. 10% elanikest on samasoolises kooselus. Ühe endise linnaapea hinnangul olla suisa kolmandik elanikest geid. Tuntuim linnaapea läbi aegade on olnud Sonny Bono. Naaberlinnas peetakse Masters-sarja tenniseturniiri nii naistele kui meestele, golfväljakute tihedus on suurim osariigis ja õhutramm (kõisraudtee) maailma suurimate vagunitega.
- 77.** Selle siselõugsete klassi kuuluva seltsi esindajad on kerge leida: tuleb võtta suvalisest kohast veidi kõdunevast materjali ja uurida seda mikroskoobi all. Suure tõenäosusega märkate seal mõnd selle seltsi Eestis esinevast 150 liigist. Nende tiibadeta kuuejalaliste pikkus varieerub 0,2 kuni 8 millimeetrit, elutsevad niisketes paikades. On saanud nime selle järgi, et eelviimasele tagakehalülile kinnitub enamikul liikidel nn hark, mille abil loom hüppab. Nende hulka kuulub näiteks fotograaf Urmas Tartesele kõrge tunnustuse toonud lumekirp. Milline selts, keda enam putukate sekka ei loetagi?
- 78.** USA sportlane Sheila Taormina on osalenud neljadel olümpiamängudel ja võitnud neilt ühe kuldmedali (aastal 1996). Ta on esimene naissportlane, kes on olümpiale kvalifitseerinud kolmel eri spordialal (st eri alaliitude alla kuuluvatel aladel). Kõigil aladel on aga üks ühine element. Mis alad? (2 õiget, 1 punkt)

XIV PLOKK

79. 2010. aastal valmis Iisraelis telesari «Hatufim», millest sai riigi läbi aegade üks edukamaid sarju. See kujutab kolme Iisraeli sõdurit, kes pöörduvad tagasi pärast 17 aastat kestnud vangistust Liibanonis. Eduka sarja õigused ostis ära 20th Century Fox ja uusversioon võitis parima draamasarja Emmy ja kaks Kuldgloobust. Mis nime kannab see uusversioon?

80. 🎵🎵🎵 Kuuldavast ansamblist tehtud kontsertfilm „Stop Making Sense“ oli esimene täielikult digitaalsete vahenditega tehtud film. Rock'n'rolli kuulsuste halli kanti nad aastal 2002. Kes?

81. Hispaaniakeelsetes maades nimetatakse vihmaperioodil täituvat jõesängi *arroyo*'ks. Põhja-Aafrikas ja teistes araabiaamaades on kasutusel terminid *wadi* või küsitav nimetus, mida kannab ka ühe suurlinna menukaim tänav. Mis termin?

82. Piibli ladinakeelne tõlge *Vulgata* kasutab sõna «lucifer» mitmes kohas mitte langenud inglile viidates, vaid tähistades sellega üht kindlat objekti. Millist? Objekti tuntum nimi on omakorda mõjutanud nädalapäeva «reede» nimetust paljudes keeltes.

83. Üks selle perekonnanimega tegelane võitis 1985. aastal nii Rahutuuri kui ka amatööride maailmameistriitli grupisõidus ning on seni ainus poolakas, kes kandnud Tour de France'i liidrisärki. Teine võitis Norrale Londoni olümpialt hõbemedali vehklemises – mis on Norra kõigi aegade esimene medal sel spordialal. Kolmas konstrueeris USA teise edukalt lendava helikopteri ja rajas kaks neid tootvat kompaniid. Nimi?

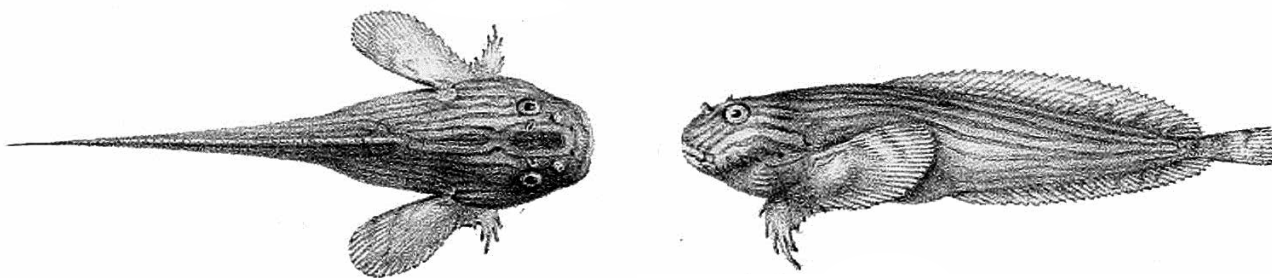
1953 - YH-16 First Flight

84. 19. sajandi keskpaigas hakkas Saksamaa ajakirjanduses suurt tähelepanu pälvida Eesti ja Läti talupoegade küsimus. Eestlasi nimetati „jõhkra pettuse ohvriks, kes vaevlevad seadusekõidikus“. Nõuti Preisi riigi diplomaatilist sekkumist, loodi „eestlaste ja lätlaste sõprade seltse“. Talupoegade eest asus seisma ka Liivimaa rüütelkonna maamarssal Paul Lieven. Probleemi uurimiseks ja lahendamiseks saatis keiser Liivimaale tiibadjutant Vladimir Bobrinski, kes andis keisrile üsna kurva pildi. Olukorda leevendas keisri salajane ukaas 19. märtsist 1865. Probleemi või selle keskmes olnud talupoegi saab kirjeldada ühe sõnaga. Nimetage see sõna või sõnastage probleemi olemus!

XV PLOKK

85. See 1901. aastal Taanist alguse saanud firma kuulub töötajate arvu poolest maailma suurimate sekka. 50 riigis, ka Eestis, tegutsev ettevõtte annab tööd rohkem kui poolele miljonile inimesele. Mis nime kannab see kinnisvara haldamist, hooldamist ja erinevaid puhastusteenuseid pakkuv kontsern, mille Eesti harus töötab 1700 inimest?
86. See meripuugiliste seltsi kuuluv kala on kuni 15 cm pikkune. Valdavalt on levinud Teravmägedest lõuna poole Põhja-Prantsusmaani, idas Uus-Siberi saarestikuni. Teateid leidumisest Läänemeres on napilt, mitte seetõttu, et teda siin ei oleks, vaid kuna ta elab sügavates mereosades, tabatakse teda harva. Kalurid on kätte saanud enamasti seetõttu, et ta on ennast imenud sügavale asetatud võrkude külge. Üks nimi viitabki võrguosadele, teine nimevariant kehakujule. Mis kala (*Liparis liparis*)?

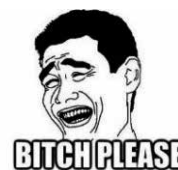

87. See Jöelähtme koguduse pastor oli oma aja juhtivaid estofiile ja üks varasemaid eesti mütoloogia käsitlejaid. Ajakirjas Das Inland 1836 ilmunud artiklis pani ta esmakordselt kokku Kalevipoja-muistendite tsükli. Tema «Toomas Westen, Lapo rahva uso ärataja Norra maal» (1844) on esimene uues, Ahrensi kirjaväikeses trükiteos. Tema nime kannab tänav Randvere külas, Viimsi vallas, kus muuhulgas asub ka 2013. aasta septembris avatud Randvere kool. Kes?
88. Seda tarkvara, mis võimaldab internetis anonüümset suhtlust, kasutab iga päev ca 2,5 miljonit inimest. Ka Edward Snowden kasutas seda materjalide edastamiseks ajakirjandusele. Tarkvara aluseks olnud lahenduse töötasid 1990. aastatel välja USA mereväe uurimiskeskuse töötajad USA luureasutuste tarbeks. 2004. aastal anti kood vabakasutusse, väidetavalt pole keegi seni suutnud seda lahti murda. Ka tarkvara nimi viitab, et see kasutab nn sibulapõhimõtet: krüpteering on kihiline. Mis tarkvara?
89. Esimese aktsiaseltsi, kus inimesed said firma osakuid ostes tükikese selle kasumist või kahjumist, lõi Sebastian Cabot Inglismaal aastal 1555. Kuni 1698. aastani oli sel ametlik monopol Inglise kaubavahetuses ühe riigiga ning kaubandust korraldas ettevõtte kuni 20. sajandi alguseni. Seejärel profileeruti ümber heategevusorganisatsiooniks. Mis riigiga käis kaubavahetus selle ettevõtte kaudu?
90. 🎵 Kes või mis teeb kuuldavat häält? Õigupoolest ei tee see sellist häält ise, vaid tegu on magnetvälja võnkumistega sageduses 40-50 mHz, mis on toodud inimesele kuuldavasse sagedusvahemikku.

XVI PLOKK

91. Kelle ilmel põhineb tuntud internetimeem «Bitch, please»? Küsitav pälvis 2003. aastal parima uustulnuka Laureuse auhinna ning oli mitu aastat järjest oma riigi enim teeniv ja populaarsem kuulsus.
92. WHO koostatud hädavajalike ravimite nimekirjas on kaks opiaatidel põhinevat valuvaigistit: morfiin ja küsitav ravim. See (3-metüülmorfiin) on oopiumis sisalduse poolest teine alkaloid ning enamasti kasutatakse seda kerge või mõõduka valu vaigistamiseks, kuid võib kasutada ka köha leevendamiseks või kõhulahtisuse raviks. Levinud käsimüügiravim Solpadeine on paratsetamooli, kofeiini ja selle aine fosfaadi segu. Mis ravim?
93. See demokraadist Georgia osariigi kongressman (1883-1981) oli esimene, kes kuulus esindajatekotta üle 50 aasta, saades mandaadi 26 järjestikustel valimistel. Tema olulisim roll oli USA laevastiku moderniseerimine külma sõja ajal ning juba tema eluajal, 1980. aastal, anti tema nimi ühele USA tuumajõul töötavale lennukikandjale. Ent palju tuntum on üks teine objekt, mis nimetati tema auks aastal 1958. Kes?
94. Ta kuulus 2004-2009 Paraguay jalgpallikoondisse, lüües 44 mänguga 10 väravat. 2007 ja 2008 oli ta Copa Libertadorese suurim väravakütt, esimesel aastal valiti ta ka Lõuna-Ameerika aasta jalgpalluriks. 2010. aastal tulistas narkodiiler Mexico Citys teda pähe. Mees jäi ellu ja naases 16 kuud hiljem palliplatsile. Kes?
95. 1947 tuli ta oma riigi missivõistlustel kolmandaks ja pälvis tähelepanu, mis pani aluse edukale filmikarjäärile. Selle tuhmudes alustas ta 1970. aastatel tööd fotoreporterina, pildistades teiste seas Paul Newmani, Salvador Dalid ja Henry Kissingeri. Kõrghetkeks sai aga 1974. aastal tehtud ekslusiivintervjuu Fidel Castroga. Kes?

96. Kagu-Aasia esimese demokraatliku vabariigi rajasid hakka hiinlastest kullakaevurite järeltulijad 1777. aastal. Mitmekümne tuhande hiinlase ja mitmesaja tuhande põliselanikuga Lanfangi vabariik püsis üle saja aasta, kuniks pidi Euroopa koloniaaljõududele alla vanduma. Mis saarel see vabariik asus?

XVII PLOKK

97. Mis nime kannab skafander, mille tõmbavad selga kosmoseraketiga Sojuz lendajad? See on kasutusel juba 1973. aastast. Sama nime kannab Tšehhi noorte spordiorganisatsioon, mis rajati 1862. aastal ja levis teistesegi slaavi maadesse. Leiab ka sama nimega fotokaamera, lennukitootja, ennesõjaaegse Poola mootorratta.

98. See Medicite dünastia rajaja oli ka suur kunstide toetaja. Kunstnikest olid tema patronaazi all Fra Angelico, Fra Filippo Lippi ja Donatello. Tänu talle sai Brunelleschi lõpetada Santa Maria del Fiore kiriku kupli. Lisaks tellis ta Platoni teoste täieliku tõlke itaalia keelde. Sama nime kandis hiljem kolm Toskaana suurhertsogit. Ta kandis hoolt ka lapselaps Lorenzo hariduse eest ning tollest sai samuti suurpatroon. Mis nimi?

99. Teise maailmasõja ajal lõi Charles Henderson Briti valitsuse alluvuses luureüksuse nimega Espionage Research Unit B. Üksuse loomist ajendas paar kordaläinud ülesannet, mida Henderson saavutas Prantsusmaal laste abil. Algselt oli tegemist mõnest poisist koosneva üksusega, kuid see arv kasvas kiiresti kuni ca 350 töötajani. Praeguseks on sarja autor, Robert Muchamore, lasknud sel seltskonnal tegutseda 16 raamatus ja ühes lühijutus, kümnekonnas keeles (s.h. eesti keel) kokku rohkem kui kaheksas miljonis eksemplaris. Kuidas on selle raamatuseeria nimi?

100. 🎵🎵🎵 Oma teise albumi „I Am a Bird Now“ (2005) eest pälvisid nad Mercury auhinna. Nimetage ansambel, kelle eksimatult äratuntava häälega *transgender*-lauljat kuulete „Näljamängude“ heliribal.

101. Kes, lähtuvalt õiguspõhimõttest „caveat emptor“, peab olema ettevaatlik, st vastutab?

102. George Armitstead sündis Briti kaupmeeste perekonnas, õppis enne kodulinna tagasipöördumist Zürichis ja Oxfordis. 1901 valiti ta sünnilinnas linna-peak ja panustas kuni surmani 1912 oluliselt linna õitsengusse: avas linnas 14 kooli, kolm haiglat, esimese elektritrammi, raamatukogusid, teatreid, muuseume, lisaks pargi, mida peetakse Euroopa esimeseks park-eeslinnaks (toonase nimega Kaiserwald). 2006. aastal avas kuninganna Elizabeth II ooperimaja lähedal skulptuuri, mis kujutab linna-peak oma naise ja koeraga patseerimas. Millise tänase pealinna linna-peak oli Armitstead?

XVIII PLOKK

103. Werner võitis bobisõidus MM medaleid, käis olümpial ja andis atleetide nimel olümpiavande. Tema vennad Dieter ja eriti Walter on ka bobisõidus tegijad, Walter Wernerist edukamgi. Walter oli aastaid ka Hermann Maieri agendiks. Werneri poeg Nico on juhtinud maailma purjetamisedetabelit 49er-klassis. Perekonnanimi?

104. See 1978. sündinud eestlane on saanud siinkandi hinnatuimaks filmimonteerijaks. Lisaks Eesti mängufilmidele nagu „Vehkleja“, „Ma ei tule tagasi“ ja „Seenelkäik“ on tema montaazilaualt läbi käinud ka Robbie Williamsi kontsertfilm ja Läti draama „Izlaiduma gads“. Kes? Pole teada, kas eesnimevalik oli inspireeritud perekonnanimega kattuvast kirjandusteosest.

105.

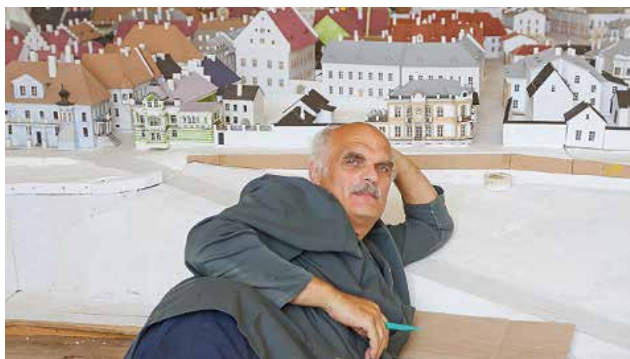

Selle Hollandi trükkalide ja kirjastajate dünastia rajas Leuvenist pärit Louis (Lodewijk), kes valmistas esimese raamatu Leidenis aastal 1583. Dünastiat jätkasid tema viis poega, kuni tegevus 1712 välja suri. Kirjastus oli tuntud eekõige teadustulemuste levitajana, näiteks avaldas ta Galileo teoseid ajal, mil too oli kiriku poolt põlu all. Seetõttu võttis nende nime kasutusele ka aastal 1880 asutatud Hollandi teaduskirjastus, kelle portfelli kuuluvad näiteks ajakirjad Lancet ja Cell. Mis perekond või kirjastus?

106. Gruusia valitseja aastail 1184 kuni 1213 on riigi üks enim romantiseeritud kroonitud päid. Ta jätkas eelkäijate ekspansionistlikku välispoliitikat, vallutades teiste seas iidse Armeenia pealinna Ani ja osales Trapezundi keisririigi rajamisel. Temast inspireerituna on Lermontov kirjutanud poemi, Hamsun näidendi, Balakirev sümfoonia. Kes?

107. Kuidas nimetatakse maastikurajooni Kagu-Eestis, Peipsi madaliku ja Ugandi lavamaa vahel? Maastiku moodustavad moreeni- ja jääjärvetasandikud, maapind on kõrgem Obinitsa kandis, muu on Pihkva järve poole madalduv tasandik. Piirkonda jäävad Ilumetsa ja Tsõõrikmäe meteoriidikraatrid, suurimad kaitsealad on Meenikunno ja Mustoja. Sama perekonnanime kannab TTÜ genoomika ja proteoomika professor, kes uurib Alzheimeri tõve amüloide ning tegeleb struktuurse ja meditsiinilise metalloproteoomikaga.

108. Kes on see mees, pildil oma elutöoga, mille eest pälvis tänavu presidendilt Valgetähe medali?

XIX PLOKK

- 109.** Selle mehe (1861-1896) järgi on nimetatud sisalik Draco perekonnast, viie sarvega mardikas *Apogonia* perekonnast ning konna perekonnast *Rhacophorus*. Rohkem on ta siiski tuntud kui kirjanik ja revolutsionäär, oma maa rahvuskangelane. Tema tuntuim romaan kannab pealkirja «Noli Me Tangere» (1887), viimane luuletus läks ringlusse nime all «Adiós, Patria Adorada» juba peale mehe mahalaskmist. Tema haud asub riigi pealinnas temanimelises pargis, talle on pühendatud monumente üle maailma, rääkimata tänavast on pea igas oma maa linnas. Kes?
- 110.** See 1978 Türiil sündinud eestlanna lõpetas 2002 Eesti muusikaakadeemia koorijuhina ja läks seejärel õppima Berliini. Nüüdseks on ta tõusnud sealse Koomilise Ooperi esimeseks kapellmeistriks. Vahepeal jäävad Humboldti ülikooli sümfooniaorkestri juhatamine ning mitmed auhinnad, sh Deutschen Dirigentenpreis. Kes on see Eesti dirigent?
- 111.** See kunstnik, Prantsuse sümbolismi üks eelkäijaid, oli oma ajastu mõjukaimaid monumentaalmaalijaid. Temalt pärinevad näiteks Pariisi Panteoni ja raekoja seinamaalid. Kelle maale näete?

- 112.** See mees (1850-1914) oli esimene ameeriklane, kes sai veterinaarteaduses doktorikraadi. Tema rajas USA põllumajandusministeeriumi juurde veterinaarosakonna ja seadis sisse seireprogrammi, võideldes edukalt mitmete loomahaigustega. Ent ajalukku on tema nimi läinud tänu avastusele, mille tegi tema abiline Theobald Smith, otsides 1885. aastal seakatku põhjustajat. Leitu polnud küll katku põhjustaja, ent osutus sellegipoolest tähelepanuväärseks. Kes oli see veterinaar?
- 113.** 2014. aastal valis Juhan Liivi muuseum ta Aasta kirjanikuks, samal aastal pälvis kasvatusteadlase haridusega kirjaniku seni ainus romaan «Vaimude jaam» Eduard Vilde preemia. Tema öde, meedias staarfeministlik tituleeritu, on Eesti Kunstiakadeemia doktorant, kelle viimane isikunäitus kandis pealkirja «Kangelanna teekond». Mis on nende ühine perekonnanimi?
- 114.** Anand Satyanand oli esimene roomakatoliiklane ja esimene India päritolu tegelane selles ametis. Ta räägib inglise, fidži, hindi ja veel ühte keelt. Astus ametisse aastal 2006, pärast edukat advokaadikarjääri. Samuti oli ta esimene, kes sellesse ametisse asudes ei olnud rüütlikeisuses, kuid löödi rüütlikeis aastal 2009. Mis ametit Sir Anand pidas vahemikus 2006-2011?

XX PLOKK

- 115.** Ühel CNNi hääletusel maailma maitsvaima joogi leidmiseks tuli kuuendale kohale (vee, koola, õlle, tee ja kohvi järel) Malaisia rüübe *air mata kucing*. Selle jahutava puuviljajoogi üks põhilise komponente on see litši sugulane, kelle nimi tähendab „draakoni silma“. Milline Aasia köögis laialt kasutatav puuvili?

- 116.** Türgi suurim eksportija on ka Euroopa suurimaid kodumasinat ja televiisorite tootjaid. 1984. aastal rajatud firmast tuleb viiendik Euroopas müüdavatest teleritest, suurem turuosa on vaid Samsungil. Nende tehas Izmiri lähedal on Euroopa suurim tootmiskeskus. Peamised kaubamärgid, mille all näiteks Põhjamaades tooteid pakutakse, on Finlux, Luxor, Telefunken ja Vestfrost. Mis ettevõtte?
- 117.** Selle mehe olümpiavõit oli nii ootamatu, et Ida-Saksa jalgpallimeeskonna väravavaht Jürgen Croy olla kasutanud tema näidet oma meeskonna innustamiseks olümpia-finaalis: kui juba selline keskpärasuse musternäide suutis võita, siis saame meie ka Poolast jagu. Ent neli aastat hiljem suutis see keskpärane mees oma tiitlit kaitsta. Kellest jutt?
- 118.** See mäestik asub Costa Rica ja Panama piiril, kõrgeim tipp 3820 m kõrgune Cerro Chirripó. Vihma- ja mägimetsades elab palju endeemseid ja ohustatud liike, kelle kaitseks on loodud mitu rahvusparki, näiteks UNESCO maailmapärandisse kuuluv La Amistad. Mäestiku nimi erineb vaid esitähed poolest ühest Hispaania linnast, mille vanalinn on samuti UNESCO nimistus. Milline mäestik?
- 119.** Selle terminiga tähistatakse Itaalias 1960. aastatel alguse saanud kriminaalfilmide žanri, kus esineb ka õudus- ja erootikasugemeid, olles eeskujuks Ameerika *slasher*-filmidele. Žanrile andsid nime kirjastuse Mondadori pehmeaanelised põnevikud, esimeseks tõeliseks esindajaks peetakse Mario Bava 1963. a filmi «Tüdruk, kes teadis liiga palju». Olulisemad lavastajad olid veel Dario Argento, Umberto Lenzi ja Lucio Fulci. Mis žanr? Võite kirjutada ka žanrinime eestikeelse tõlkevaste.
- 120.** 🎵🎵🎵 Kes kõneleb?

VASTUSED

1. Lüüra	36. Marshalli saared	65. Lissabon – Luanda
- Lourenco Marques
(Maputo)	90. Komeet 67P/
Churyumov-
Gerasimenko
2. Uus Eesti	37. Teksapüksid / džiiinid	66. Nemunas
(Neemen, Niemen)	91. Yao Ming
3. Iguaanodon	38. Burlesk	67. Järvepall
(kera moodustav
vetikas)	92. Kodeiin
4. Karaism / karaiimid	39. Jensen	68. Agnes Varda	93. Carl Vinson (toetas ka
Antarktika-uuringuid)
5. Bila Tserkva	40. Lepo Sumera,
«Kevadine kärbes»	69. Venizelos: Eleftherios,
Sophoklis, Evangelos	94. Salvador CABAÑAS
6. FIVB (võrkpall)	41. Musket	70. Jaan Kuman	95. Gina Lollobrigida
7. Tallinna Heleni kool /
Helen Keller (endine
Tallinna Kurtide Kool)	42. Richard Nikolaus von
Coudenhove-Kalergi	71. Marsupilami	96. Borneo
8. «Hulkuri valss»
(«Kulkurin valssi»)	43. van Breda Kolff	72. Malinke / mandinka
(Sundiata Keita oli
Mali impeeriumi
rajaja)	97. Sokol
9. Pastel	44. «Sõrmuste vennas-
kond» (Tolkien)	73. Alvis Hermanis	98. Cosimo di Medici
10. «Peer Gynt»
(Edvard Grieg)	45. Barsakelmes
(Araali meri)	74. Madrid	99. Cherub
11. Turaani turniir	46. Ükssarvik / Unicorn	75. Reykjavik	100. Antony and the
Johnsons
12. Misteegi	47. Reserved	76. Palm Springs	101. Ostja
13. Michel de Montaigne	48. Tron	77. Hooghännalised	102. Riia
14. Mauritius	49. Spendrups	78. Ujumine, triatlon,
moodne viievõistlus	103. Delle Karth
15. Vohilaid	50. Con te partirò /Time
to Say Goodbye
(Andrea Bocelli
tunnuslugu)	79. Homeland	104. Tambet Tasuja
16. Tõnis Käo	51. Miia-Milla-Manda
(Milly-Molly-Mandy)	80. Talking Heads	105. Elsevier / Elzevir
17. Keenia	52. prokurör / süüdistaja	81. Rambla	106. Tamar / Tamara
18. Thomas Gottschalk,
Haribo	53. Sindbis-viirus /
pogosta / ockelbo /
Karjala palavik	82. Veenus
(Hommikutäht,
Koidutäht)	107. Palumaa
19. Theseus	54. «Prohvet»	83. Piasecki	108. Fjodor Šantsõn
20. Drake	55. Thor Heyerdahl	84. Rekonversioon,
rekonvertiidid
(õigeusust luteri
kirikusse tagasi
pöörduda soovijad)	109. Jose Rizal, täisnimega
José Protasio Rizal
Mercado y Alonso
Realonda.
21. Brent (mustlagle on
Brent goose)	56. Polka (võistlustants)	85. ISS	110. Kristiina Poska
22. Novaja Gollandija /
Uus-Holland (traktor
on New Holland)	57. Didier Cuche	86. Pullukala (kuleskala,
liiperkala)	111. Pierre Puvis de
Chavannes
23. Viirpuu	58. Jaanus Samma	87. Gustav Heinrich
Schüdlöffel	112. Daniel Salmon
(salmonella bakterid)
24. Georges Lemaitre	59. Naistel puudub
troonipärimisõigus
/ troon päreandub
ainult meesliini pidi	88. Tor (The Onion
Router)	113. Roots (Elo-Maria ja
Fideelia-Signe)
25. Pilenai	60. Daredevil	89. Inglise Moskoovia
Kompanii, Venemaa	114. Uus-Meremaa
kindralkuberner
26. Jüri Rohilaid	61. Idris Elba		115. Longan
27. Ferrari	62. Hobuste võiduaja-
mine ja mootorpa-
adide võidusõit		116. Vestel
28. Murray Head	63. Jevgeni Zamjatin.
«Meie»		117. Waldemar Cierpinski
29. Paasilinna
(Erno, Arto,
Reino, Mauri)	64. Emor (TNS Emor)		118. Talamanca
30. Klarnet			119. Giallo / kollane
31. Sebraamadiin			120. Ruslan Trochynskyi
32. Amandus Adamson			
33. Qatar			
34. Paul Saagpakk			
35. Boston			

Küsimused:
Arko Olesk,
Hannes Palang jt

